

Деревянко Б.В. Безготівкові розрахунки за допомогою платіжного доручення: ризики для сторін / Б.В. Деревянко, К.В. Роговець // Актуальні питання адміністративного права та процесу : матеріали ІІ всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів та студентів, м. Кривий Ріг, 16 грудня 2016 р. — Кривий Ріг: Донецький юридичний інститут МВС України, 2017. — С. 103-106.

Роговець Катерина Вікторівна

магістрантка;

Деревянко Богдан Володимирович

*професор кафедри адміністративного, господарського права
та фінансово-економічної безпеки.*

Навчально-науковий інститут права

Сумського державного університету

БЕЗГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ ЗА ДОПОМОГОЮ ПЛАТІЖНОГО ДОРУЧЕННЯ: РИЗИКИ ДЛЯ СТОРІН

Безготівкові розрахунки глибоко укорінилися в сучасній правовій реальності. Вони складають основний масив розрахунків, що здійснюються між підприємствами, установами, організаціями усіх форм власності, адже потребують невелику кількість витрат на їх організацію та ефективні особливо при необхідності передачі коштів між суб'єктами, що знаходяться в різних країнах світу. Також вони зменшують обсяг готівки, яка знаходиться в обігу в державі, що відповідає політиці більшості країн, які встановлюють граничні суми розрахунків готівкою для різних суб'єктів. Одним з найбільш популярних видів безготівкових розрахунків у господарському обігу є розрахунки за допомогою платіжного доручення, що приваблюють своєю простотою у використанні та ефективністю, особливою зручністю при сплаті авансу за певний товар чи роботу/послугу. Проте поряд зі своїми позитивними рисами, розрахунки за допомогою платіжних доручень мають ряд недоліків.

Платіжне доручення являє собою документ, що підтверджує розпорядження власника рахунку до обслуговуючого його банку перевести визначену у дорученні суму на користь одержувача коштів. І саме такий інструмент найчастіше стає об'єктом підробки у шахраїв, адже являє собою досить нескладний документ, офіційності якому надає, більшою мірою, тільки скріплення печаткою. У зв'язку з

Деревянко Б.В. Безготівкові розрахунки за допомогою платіжного доручення: ризики для сторін / Б.В. Деревянко, К.В. Роговець // Актуальні питання адміністративного права та процесу : матеріали II всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів та студентів, м. Кривий Ріг, 16 грудня 2016 р. — Кривий Ріг: Донецький юридичний інститут МВС України, 2017. — С. 103-106.

цим необхідно розробити модель платіжного доручення, яка буде мати певний рівень захисту від підробки для забезпечення обох сторін розрахункових відносин.

Іншим недоліком такого інструменту Р.А. Давидов вважає можливість обману покупця шляхом перевodu коштів на інший рахунок, переведення в готівку та невиконання умов договору [1, с. 98]. Тобто, на думку автора, покупець не є захищеним, адже відсутня гарантія того, що після здійснення попередньої оплати за допомогою платіжного доручення інша сторона виконає взяті на себе зобов'язання або виконає їх у строк і належним чином. Вважаємо, що це не можна розглядати як ваду самого інструменту, адже такий ризик існує завжди при здійсненні авансових платежів. Більш того, положення про відповідальність за невиконання умов договору має бути прописане в ньому і буде вирішене в рамках даних правовідносин. Тобто, це вже питання добросовісності контрагента.

Видається, що в такій ситуації навряд чи логічним буде розробляти і вносити зміни до законодавства. Достатньо буде компетенції НБУ. Формою зовнішнього вираження діяльності НБУ по здійсненню державного регулювання діяльності банків виступають його різні за юридичними властивостями правові акти. Велике значення для регулювання діяльності банків мають нормативно-правові акти самого НБУ [2, с. 34-35]. На сьогодні в українській фінансово-правовій науці склалися підходи щодо визначення характеру впливу держави на відносини у сфері банківських послуг, а також обґрунтовано, що організуючий вплив НБУ в грошово-кредитній сфері виражається в сукупності цілеспрямованих дій НБУ, які забезпечують організацію надійної роботи всіх елементів банківської системи, виконання нею своїх функцій та впорядковують відносини між її елементами [3, с. 6]. НБУ може організувати розробку і прийняття спеціальних актів, спрямованих на вирішення цієї ситуації.

З іншого боку, можна погодитися з Р.Е. Мірзояном з приводу того, що авансові платежі, здійснені таким чином, обумовлюють втрати покупця, пов'язані з вилученням з обороту грошових коштів і фактичним наданням постачальнику

Деревянко Б.В. Безготівкові розрахунки за допомогою платіжного доручення: ризики для сторін / Б.В. Деревянко, К.В. Роговець // Актуальні питання адміністративного права та процесу : матеріали ІІ всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів та студентів, м. Кривий Ріг, 16 грудня 2016 р. — Кривий Ріг: Донецький юридичний інститут МВС України, 2017. — С. 103-106.

безпроцентної позики [4, с. 3]. Хоча це також більшою мірою стосується особливостей здійснення попередньої оплати.

Більш виправданим є ризик, пов'язаний із затриманням перерахування коштів за платіжним дорученням відповідними банками на рахунок отримувача таких грошових коштів. Відповідно до вітчизняного законодавства, банк-одержувач зобов'язаний виконати платіжне доручення протягом робочого дня, коли дане доручення отримано. У разі невиконання цієї вимоги банк несе визначену законом відповідальність. Проте на практиці визначення суб'єкта, винного в затримці переказу грошей, є досить проблематичним.

Поряд з цим, як зазначає М.Н. Кондратьєва, можливі ситуації, коли у зв'язку з некоректними реквізитами платіж «перебуває в підвішеному стані до з'ясування», і часто обидві сторони (платник, одержувач) не можуть оперативної володіти інформацією про стан здійснення платежу [5, с. 9]. У такому випадку це проблема банківського обслуговування, якої, на нашу думку, поки не можна оминати на сучасному етапі функціонування банкінгу. Проте для покращення ситуації та її прозорості доцільною є порада з приводу введення смс- або електронного оповіщення про хід виконання платіжного доручення.

Ще одним суттєвим недоліком, пов'язаним з використанням розрахунків за допомогою платіжного доручення, є прийняття платіжних доручень банком незалежно від наявності на рахунку платника відповідних коштів. Як вказує Є.Ю. Сабітова, при відсутності або недостатності грошей платіжні доручення розміщуються в окремій картотеці «Розрахункові документи, не сплачені в строк» [6, с. 112]. Тобто, пред'явник платіжного доручення повинен буде чекати моменту появи коштів на рахунку платника і своєї черги при виплаті коштів (якщо, наприклад, платником було видано декілька платіжних доручень), звісно, якщо такі будуть внесені на рахунок.

Таким чином, нині ще існує ряд проблем, пов'язаних зі здійсненням безготівкових розрахунків з використанням платіжних доручень, а оскільки даний вид платежів є найбільш популярним у господарських відносинах, то потребує

Деревянко Б.В. Безготівкові розрахунки за допомогою платіжного доручення: ризики для сторін / Б.В. Деревянко, К.В. Роговець // Актуальні питання адміністративного права та процесу : матеріали ІІ всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів та студентів, м. Кривий Ріг, 16 грудня 2016 р. — Кривий Ріг: Донецький юридичний інститут МВС України, 2017. — С. 103-106.

якнайшвидшого вдосконалення, що дозволить убезпечити обидві сторони розрахункових відносин.

Література:

1. Давыдов Р.А. Способы совершения мошенничества в кредитно-финансовой сфере» / Р.А. Давыдов // Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена. — 2008. — № 60. — С. 97–99.
2. Плотнікова М. В. Нормативно-правові акти Національного банку України як форма державного регулювання діяльності банків / М. В. Плотнікова // Правовий вісник Української академії банківської справи. — 2010. — № 1. — С. 31–35.
3. Плотнікова М. В. Правові акти Національного банку України як засіб державного регулювання діяльності банків в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Плотнікова Марія Володимирівна ; НАН України, Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — Київ, 2013. — 20 с.
4. Мирзоян Р.Е. Расчеты платежными поручениями [Электронный ресурс] / Р.Е. Мирзоян // Вестник Адыгейского государственного университета. Серия 1: Регионоведение: философия, история, социология, юриспруденция, политология, культурология. — 2007. — № 1. — С. 1–9. — Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/raschety-platezhnymi-porucheniymi>
5. Кондратьева М.Н. Совершенствование формы платежного поручения / М.Н. Кондратьева, В.А. Клементьев // Финансы и кредит. — Выпуск № 15 (591). — 2014. — С. 8–10.
6. Сабитова Е.Ю. Платежные документы как предмет и средство совершения преступления / Е.Ю. Сабитова // Вестник Челябинского государственного университета. — Выпуск № 2. — Том 9. — 2003. — С. 111–117.